

KLAUKKALAN SENIORIT RY

LAUSUNTOMME KEUSOTEN PALVELUJEN VERKOSTOSUUNNITELMAN LUONNOKSEEN (Viite: KEUHDno-2023-4111)

Suunnitelma on yleisesti ottaen hyvä, monipuolinen ja perusteltu. Olemme samaa mieltä sen tilannekuvasta, jossa korostuvat valtion rahoituksen tiukkuus ja pula riittävästä henkilöstöresursseista samalla kun kuitenkin on tarve tuottaa laadukkaita ja vaikuttavia palveluja - myös ikääntyneiden kasvavalle joukolla. Kustannustehokkuuteen ja taloussäästöihin pyritään ohjelmassa ottaen huomioon se arvolähtökohta, että hyvinvointipalveluista ei tule leikata liikaa. Palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja oikea-aikaisuuden lisääminen on perustellusti nostettu keskeisiksi tarpeiksi. Suunnitelman aikajänne on asetettu seitsemälle vuodelle, mikä mahdollistaa sekä nopeita ja lyhytaikaisia että pitempiaikaisemmin vaiheistettuja toimenpiteitä ja prosesseja.

Suunnitelmassa on hyvin tuotu esiin tarve monitoimijuuteen, moniammatillisuuteen ja moniosajuuteen. Ammattihenkilöiden ohella on kuitenkin tarpeen ottaa vahvemmin huomioon myös vertaisten, kokemusasiantuntijoiden ja vapaaehtoisten tarjoamat mahdollisuudet. Tämä on tärkeää päätettäessä verkostosta ja sen järjestämisestä. Ammattihenkilöstön osalta on lisäksi tarpeen seurata henkilöiden määrällistä sijoittumista palveluverkoston eri osiin.

Palvelujen verkostosuunnitelman linjaamalla muutoksilla todetaan olevan eniten vaikutusta niihin asukkaisiin, joiden palvelujen ja hoidon tarve on pienin ja toimintakyky suurin. Vaikka tämä painotus onkin määrällisessä suhteessa Keusoten väestörakenteeseen se saattaa jättää monet huonommassa asemassa olevat ja enemmän palveluja tarvitsevat liian helposti sivuraiteille. Suunnitelman henkilökuvat hahmottavat hyvin tätä palvelutarpeiden moninaisuutta. Omatoimiasiakkaitten suhteen tilanne jatkuu edelleen hyvänä ellei siis jopa parane. Yhteistyöasiakkaitten asema pysyy jatkossakin hyvänä joskin edellyttää seurantaa ja hyviä palvelusuunnitelmia. Yhteisöasiakkaitten asemaa ei suunnitelmassa jostain syystä tarkemmin avata. Verkostoasiakkaitten palvelujen saatavuus todetaan jo nyt hyväksi, mutta sitä tulee seurata ja ylläpitää koska tässä ryhmässä riskimuutokset ovat usein varsin isoja. On tarpeen muistaa, että elämänkaaren aikana voidaan lukeutua vaihtelevasti eri ryhmiin tilapäisten elämänmuutosten myötä eivätkä rajat siten ole yksilöiden kesken selkeärajaisia. Vaikka ikääntyminenkin yhdistää tietyssä mielessä senioritkin ovat toimintakyvyiltään ja palvelutarpeiltaan erilaisia.

Viittaus ikääntyneiden palveluketjuun ei aukene riittävästi. Asumisen osalta ikääntyneiden palvelurakennemuutos kohti yhteisöllistä asumista rajaisi vaihtoehtoja ja valinnanvapautta eikä siten tunnu hyvältä suunnalta, olkoonkin että muita asumismuotoja on tarjolla yksityisten palveluntarjoajien järjestäminä. Suunnitelmassa toisaalta kuitenkin todetaan, että hyvinvointialue mahdollistaa Terveystieteidenkeskusta laajemman valinnanvapauden.

Klaukkalan seniorit ry pitää erilaisten palvelujen suunniteltua organisointia ja alueellista sijoittamista hyvänä konseptina. Klaukkalaan sijoittuva hyvinvointikeskus tarjoaa ison ja väkirikkaan taajaman asukkaille monipuoliset lähipalvelut ja lisäksi sen piiriin on varsin helppo päästä hieman kauempaakin. Liikkuvien ja kotiin tuotavien sekä digi-, itse- ja omahoitopalvelujen lisäämisen avulla asukkailla on asuinpaikasta ja ajasta riippumatta käytettävissään aiempaa helpompi pääsy palveluihin.

Palvelujen järjestämisessä on tärkeää huolehtia siitä, että digipalvelut, kasvokkaispalvelut, lähipalvelut, alueelliset palvelut ja maakunnalliset palvelut linkittyvät sujuvasti toisiinsa eivätkä kulje ja kehity omilla raiteillaan. Esimerkiksi kasvokkaispalvelun yhteydessä voidaan käyttää välillä tueksi

myös digipalveluja ja toisinpäin. Digipalvelujen lisäämisessä on perustellusti otettu huomioon, että kaikilla ei ole valmiuksia niiden käyttöön, ainakaan vielä tällä hetkellä. On myös mahdollista, että muistisairaudet, aistinrappeumat, motoriset vaikeudet ja muut vaivat heikentävät aiemmin hyviäkin digivalmiuksia. Asiaa voitaisiin helpottaa tarjoamalla tarvittaessa tukea, opastusta ja välineitä esimerkiksi osana liikkuvia ja kotiin tuotavia palveluja sekä uusissa palvelukeskuksissa. Tätä palvelukäytäntöä tulee suunnitelmassa avata paitsi ikääntyneiden osalta myös laajemmin.

Palveluketjujen ja asiakasohjauksen parantamiseksi on tarpeen sujuvoittaa yhteistyötä Keusoten ja sen alueella toimivien järjestöjen ja yhteiskunnallisten yritysten sekä muiden vastuullisten yksityisten toimijoiden kesken. Suunnitelmassa tosin todetaan ettei kolmannen sektorin, kuntien ja yksityisten palveluihin olisi tulossa oleellisia muutoksia – ne siis jostakin syystä arvioidaan riittäviksi nykyisellään, mikä tuntuu paikoin oudolta ottaen huomioon hyvinvointialueiden resurssivajeetkin. Tilannetta voidaan helpottaa muun muassa laajentamalla ja helpottamalla palvelusetelien käyttöä.

Palvelutarpeiden arviointia lisätessä tulee mahdollistaa sen toteuttaminen verkoston eri toimijoiden tekemänä ja niiden kautta koottuna. Nyt suunnitelma näyttää korostavan keskitettyä tarvearviointia, mikä johtaa helposti turhaan päällekkäistyöhön. Suunnitelmasta ei avaudu riittävästi mitä käytännössä tarkoittaa palvelujen kokoaminen samaan tilaan; moninaisen palveluverkoston toimijoillahan on luonnollisesti myös omia toimitiloja.

Suunnitelmassa korostetaan ennaltaehkäiseviä toimia, mikä onkin yleisesti perusteltua. Ehkäisevän työn rinnalla mainitaan perinteisesti hoito ja kuntoutus, kun taas niiden väliin sijoittuvat varhaisvaiheen toimet jäävät tässäkin suunnitelmassa mainitsematta. Niillä on kuitenkin olennainen merkitys riskien ja haittojen vähentämisessä ja tilanteen ongelmaistumisen ehkäisemisessä.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmät ja niiden keskinäiset yhteensopivuudet ovat palvelujärjestelmäuudistuksissa yleensä aina haasteellisia ja toimivuuksien aikaansaaminen hidasta. Tietotekniset ratkaisut ja sitä kautta isot ohjelmat uusiutuvat usein niin nopeasti etteivät käyttäjät pysy muutosten perässä. Tietovarantojen keruulle on lisääntyvää tarvetta monitoimijaisissa verkostoissa mutta samalla myös tietosuojaja- ja tietoturvalainsäädäntö saattaa rajata tietojen liikkumista. Oma haasteensa on myös se mistä lähteistä hyvinvointialueen yleiset palvelutarvemuutosten perustana olevat tilasto- ja muut tiedot kerätään. Usein käytetään varsin isojen ja laajojen tutkimusaineistojen - ehkä jo vanhentunuttakin - dataa ja pienemmät, tuoreimmat ja muutakin kuin vain kvantitatiivista tietoa sisältävät tietolähteet jäävät hyödyntämättä. Tähän tulee jatkossa kiinnittää riittävä huomiota digitalisoituvan tietoyhteiskuntamme yhä vahvistuessa. Hyvinvointipalveluissa on myös ollut havaittavissa terveystietojen suhteeton asema verrattuna ihmisten sosiaalista toimintakykyä ja arkea kuvaaviin tietoihin joten tätä suhdetta on tarpeen tasapainottaa.

Hyvinvointipalvelujen vaikuttavuuden lisääminen on tärkeä joskin haastava vaade. Varsinainen vaikuttavuus ilmenee vasta pitkän ajan kuluessa ja tuloksena useista eri toimenpiteistä. Enemmän tuleekin seurata ja arvioida sitä millaisia pienimuotoisempia muutoksia, tuloksia ja vaikutuksia palveluilla saadaan aikaan asukkaiden arjessa ja toimintakyvyssä.

Suunnitelmassa listataan useita meneillään olevia kehittämishankkeita, joskin niiden aikataulut jäävät tässä dokumentissa mainitsematta. Avoimeksi jää myös se miten ne suhteutuvat nyt meneillään olevan lausuntokierroksen mahdollisesti tuottamiin suunnitelmapäivityksiin – joustavatko niiden toteutukset ja tulokset vai sitovatko ne joiltain osin liiaksikin lausuntotulosten huomioonottamista?

Vaikutusarviointien kuvaus vaikuttaa pääosin hyvin strukturoidulta joskin konkreettisia toimenpiteitä todettujen riskien hallitsemiseksi on tarpeen avata. Vaikutusarviointeja tehdään toivottavasti koko suunnitelman toteuttamisen ajanjaksolla koska toimintaympäristöt muuttuvat nopeasti.

Kiitos mahdollisuudesta antaa lausuntonne tähän meidänkin kannaltamme tärkeään suunnitelmaan. Osallistumme mielellämme jatkossakin palvelujen arviointiin, muotoiluun ja kehittämiseen monipuolisen ja laajan yhteisömme asiantuntijuuksien kautta.

Klaukkalassa 10.11.2023

Klaukkalan seniorit ry
Hallitus

Merja Winha-Järvinen
puheenjohtaja
045 8094010
merja.winhajarvinen@gmail.com

Ari Saarto
hallituksen jäsen
0400 481293
saartoari1@gmail.com